

PARAGRAFTA ANLATIM ÖZELLİKLERİ

ÖZGÜNLÜK: Anlatımda herhangi birini taklit etmeme, tamamen kendine has bir üslup sahibi olmaktır.

- *Yaptığı işlerin tamamında kendi imzası hissediliyordu.
- *Onun cümlelerinde kendisinden başka ses işitilmez.

SADELİK (YALINLIK): Anlatımda dilin söz sanatlarından ve anlatımı güçlendiren yabancı unsurlardan olabildiğince uzak tutularak kullanılmasıdır.

- *Böyle güzel bir aileye sahip olduğum için çok mutluyum. Yazar, romanlarında süslü ifadelerden, söz sanatlarından uzak duruyor.
- *Ağaçlar, bayramlık kıyafetlerini üzerine geçirmiş, yazı selamlıyordu. (Yalın (sade) bir cümle değildir.)

İÇTENLİK (DOĞALLIK): Yazarın samimiyetinin ve hislerinin okuyucuya da aynen aktarılmasıdır.

- *Kaleme aldığı her eserde hislerinin tamamını bize de geçiriyor.
- *Romanı okurken kendimi sanki yazarın ailesinden bir gibi hissettim.

DURULUK: Cümlede gereksiz sözcük kullanmamaktır. Aynı anlamı veren sözcükler de duruluğu bozar.

- *Ameliyattan sonra sıvı içecekler alabilir hasta.
- *Gizli sırlarımızı onunla paylaşmamalıydın.

DOĞRULUK (SAĞLAMLIK): Anlatımın dilbilgisi kurallarına uygun düzenlenmesi, kuralların doğru uygulanmasıdır. Ögeler arasında uyumsuzluk, öge eksikliği gibi durumlar "sağlamlığı" ortadan kaldırır.

- *Türkçe'nin yapısını seviyorum. ("Türkçenin" olmalıydı, dil bilgisi açısından doğru bir cümle değildir.)
- *Otobüsün kapısı açılmadı ama herkes hücum etti. (Otobüsün kapısı açılmadı ama herkes otobüsün kapısına hücum etti, şeklinde olmalıydı.)

AÇIKLIK: Tek anlam çıkartılan cümleler açık cümlelerdir.

- *Yazarın cümlelerinde ne anlatmak istediye onu hemen anlayabiliyoruz.
- *Annesi Ecem'i dayısının yanına gönderdi. (Ecem'in dayısı mı yoksa annesinin dayısı mı belli olmadığından açık bir cümle değildir.)

Açık bir anlatımda edebi sanatlara yer verilmez

Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden
Eteklerinde güneş rengi bir yığın yaprak
Ve bir zaman bakacaksın semaya ağlayarak (A. Haşim)
Bu şiirde "merdiven", "etek", "yaprak", "sema" sözcükleri sembolik değeri olan, mecaz anlamda kullanılmış olan sözcüklerdir. Söz sanatları bulunduğu için bu şiir açık anlatıma sahip bir şiir değildir. O halde, bu şiirin "kapalı" bir şiir olduğunu söyleyebiliriz.

Sözcüğün yanlış yerde kullanılması açıklığı bozar

"İzinsiz inşaata girilmez." cümlesinde "izinsiz" sözcüğü yanlış yerde kullanıldığı için açıklık bozulmuştur. Açıklığın sağlanması için "izinsiz" sözcüğü "inşaata" sözcüğünden sonra kullanılmalıdır. "İnşaata izinsiz girilmez."

Virgül eksikliği ya da virgülün yanlış kullanılması açıklığı bozar

"Sunucu yönetmeni sahneye davet etti." cümlesinden yönetmenin sunucu olduğu anlamı da çıkmaktadır. Cümledeki "sunucu" sözcüğünden sonra virgül (,) koyduğumuzda açıklık sağlanmış olur. "Sunucu, yönetmeni sahneye davet etti."

Yanlış anlamda kullanılan sözcükler açıklığı bozar

"Sis, bütün şehri kapsamıştı." cümlesinde "kapsamak" sözcüğüyle "kaplamak" sözcüğü birbirine karıştırılmış ve anlamca yanlış kullanılmış sözcükten dolayı cümlenin açıklığı bozulmuştur. "Sis, bütün şehri kaplamıştı." dediğimizde açıklık sağlanmış olur.

AKICILIK: Akıcı bir cümlede ifadeler kolaylıkla okunabilir. Anlaşılması ve seslendirilmesi zor cümleler akıcı olmaz. Tekerlemeler akıcı değildir.

- *Eserde cümleler, takılmadan su gibi akıp gidiyor.
- *Hangi konuda yazarsanız yazın, metninizde cümlelerin ahenkle akıp gitmesine özen gösterin.
- *Bir dalda bir kartal; kartal kalkar, dal sarkar; dal sarkar, kartal kalkar. (Akıcı bir cümle değil.)

YOĞUNLUK (ÖZLÜLÜK): Az sözle çok fazla şeyin anlatılmasıdır. Atasözleri, özlü sözlerdir.

- *Ateş düştüğü yeri yakar.
- *Deli deliyi görünce sopasını saklar.

TUTARLILIK: Anlatımda birbiriyle çelişen düşünceler iler sürmeme, sık sık düşünce (fikir) değiştirmemektir.

- *Sanatçının ruh halindeki tutarsızlık, sürekli düşünce değişimi geçiren cümlelerinden anlaşılıyor.
- *Yazılarının bir kısmında neyi eleştirdiyse diğer kısmında da onu eleştiriyor.

EVRENSELLİK: Yazıda bahsedilen konunun toplumun sadece belli bir kesimi değil tüm insanlığı ilgilendirecek şekilde ele alınmasıdır.

- *Tablolarında amaçladığı şey, tüm insanlığa seslenebilmektir.
- *Onun eserleri, bugün de yarın da herkesçe okuna bilmek, herkesin kendinden bir şeyler bulabileceği eserlerdir.

KALICILIK: Geçmiş dönemde ortaya konan bir yapıtın gelecekte de ilgi görmesi, uzun zaman geçerliliğini korumasıdır.

- *Yaptığı işler, yıllar sonra da anılmasını sağlıyor.
- *Sanatçı, yüzyıllar önce yaşamış olsa da verdiği tek eserle hala aramızda bulunuyor.

SÜRÜKLEYİCİLİK: Anlatılanların okurun merakını sürekli canlı tutmasıdır.

ETKİLEYİCİLİK: Okunan eserin kişinin hayatında değişiklik meydana getirmesidir.

İNANDIRICILIK: Söylenenlerin mantık ve bilim açısından doğru olması, sağlam kanıtlara dayanması, güven uyandırmasıdır.